

TÖRTÉNELEM

3. MINTAFELADATSOR

EMELT SZINT I.

2015

Az írásbeli vizsga időtartama: 100 perc

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Fontos tudnivalók¹

Kérjük, hogy egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is.

Válaszaiban a lényeg megfogalmazására törekedjen, ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet! Csak annyi válaszelemet írjon, amennyit a feladat kér! (Ha többet ír, a beírás sorrendjében értékeljük a válaszait.) Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz-hamis), az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető.

Kérjük, kék színű tollat használjon.

A feladatok megoldásakor tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat:

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse a feladatlap utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Használja minden feladat megoldásához a megengedett segédeszközt: a helyesírási szótárt! A személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak pontos helyesírással értékelhetők.
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

Eredményes munkát kívánunk!

¹ A feladatsorokat az OFI munkatársai készítették vizsgafejlesztési, kutatási célból. A feladatsorok lényegileg hasonlóak, a vizsgakövetelményeknek megfelelnek, de számos részletükben nem egyeznek az OH tételkészítő bizottság által készített és készítendő feladatsorokkal, hisz a feladatok fejlesztése folyamatban van. E projekt célja ennek a munkának a támogatása volt.

1. A feladat a római császárság kialakulásával kapcsolatos.**Oldja meg** a feladatokat a forrás és az ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

„1. Tizenkilenc éves koromban a magam elhatározásából és a magam költségén hadsereget szerveztem, amelynek segítségével a párturalomtól elnyomott államot felszabadítottam. Ezen a címen a senatus [...] engem és a consulokat bízott meg azzal, legyen gondunk rá, hogy az állam semmi kárt ne szenvedjen. A nép pedig ugyanebben az évben, miután a háborúban mindkét consul elesett, consullá és triumvirré választott az állam ügyeinek rendbehozatalára.

2. Atyám gyilkosainak istentelen tettét törvényes ítélettel megtoroltam: száműzettem, majd – amikor fegyverrel támadtak az állam ellen – nyílt csatában kétszer is legyőztem őket.

3. Sokszor viseltem hadat szárazon és vízen, belső és külső ellenség ellen az egész földkerekségen, és győzelmeim után minden kegyelmet kérő polgárnak megkegyelmeztem. Az idegen népeket nem irtottam ki, ha biztonságunk veszélyeztetése nélkül meg lehetett nekik bocsátani, inkább megoltalmaztam őket. Körülbelül **500 ezer római polgár tette le kezembe az esküt**. Ezek közül szolgálati éveik leteltével coloniákba telepítettem... Földet utaltam ki a számukra, vagy katonáskodásuk jutalmául pénzt adtam nekik. [...] Általam vagy legatusaim által szárazon és vízen elért sikerek miatt a senatus ötvenötször rendelt hálaadást a halhatatlan isteneknek.

5. A dictaturát, amelyet a nép és a senatus mind távol-, mind jelenlétben megszavazott [...], nem fogadtam el.” (*Augustus önéletrajzából – A Római Birodalom több városában olvasható volt.*)²

a) **Mi** volt az államforma Rómában a szerző tizenkilenc éves korában?

.....

b) **Kire** vonatkozik az „Atyám” kifejezés?

.....

c) **Melyik** évben történt a 2. pontban említett gyilkosság?

d) **Kikre** utal a szövegben kiemelt rész?

e) **Milyen** augustusi külpolitikai célra lehet következtetni a szöveg alapján?

.....

f) A szöveg Augustus propagandájának része volt. **Igazolja** egy-két mondatban az állítást!

.....

.....

.....

6 pont	
--------	--

²² A forrás származási helye: <http://romaiak.gportal.hu/gindex.php?pg=20573315> (2015.07.31.)

2. A feladat a bencés szerzetesrendre vonatkozik.

Oldja meg a feladatokat a források és az ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

Azonosítsa a szerzetesi fogadalom elemeit! **Írja a válaszát a pontozott vonalra!**

„Az alázatosság legkiválóbb foka a késelem nélküli engedelmesség. [...] De maga ez az engedelmesség csak akkor lesz tetsző Isten előtt és kedves az embereknek, ha a parancsot nem ingatagon, nem lassan, lagymatagon, vagy nem zúgolódva és nem ellentmondva teljesítjük. Az előljáró iránti engedelmességet ugyanis Istennek nyújtjuk.” (Részlet a Regulából)³

a)

„[...] Az alázatosság második foka az, ha az ember nem szereti saját akaratát, és nem gyönyörködik kívánságainak kielégítésében. Az önakarát bűnhődéssel jár, a megkötöttség koronát szerez.” (Részlet a Regulából)

b)

„[...] Ha esetleg valamelyik nemes ajánlja föl gyermekét Istennek a monostorba, [...] az okiratban ígérik meg esküvel, hogy sohasem fognak neki sem személyesen, sem közvetítő által bármit is juttatni, vagy a birtoklásra alkalmat szolgáltatni. [...] Semmiképpen se legyen szabad a szerzetesnek sem szüleitől, sem bárki mástól, de egymástól sem, akár levelet, [...] vagy bármi csekély ajándékot elfogadnia vagy adnia az apát engedélye nélkül.” (Részlet a Regulából)

c)

d) **Ki** tekinthető az egyes bencés kolostorokban Krisztus helyettesének? **Nevezze meg a tisztséget a források alapján!**

.....

e) **Ki** teremtette meg az alábbi forrásban említett újfajta szerzeteséletet? **Írja a válaszát a pontozott vonalra!**

„A monostor autarchiára, önellátásra rendezkedett be, arra, hogy gazdaságilag is lehetőleg önállóvá váljon: minden szükséges a falakon belül házilag megtermelhető és előállítható legyen. Ez az újfajta szerzetesélet hamarosan felvirágozott...” (A Múlt-kor történelmi portál cikkéből)⁴

.....

5 pont	
--------	--

³ A források származási helye: Sulinet Tudásbázis

<http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/a-kozepkor-tortenete-476-1492/a-pap-es-a-szerzetes-a-kozepkorban/szerzetesseg-kolostorok-a-kora-kozepkorban> (2015.07.22.)

⁴ Európa védőszentje (2005): <http://mult-kor.hu/cikk.php?id=10251> (2015.06.19.)

3. A feladat az Anjou-kori jobbágyterhekhez kapcsolódik.

Oldja meg a jobbágyokra vonatkozó feladatot I. Lajos időszakára vonatkozóan a források és az ismeretei segítségével! (Elemenként 0,5 pont, a) 1 pont.)

Írja a válaszait az ábrába! Nem minden forrás része a megoldásnak.

A) „[...] mind a kereskedőinket, mind a csehországi és más országokból érkező kereskedőket hívjuk és biztatjuk, hogy javaikkal, áruikkal és értékeikkel békében, háborítatlanul és minden akadályoztatás nélkül vagyonuk és személyük biztonságban, a vámok lefizetése után szabadon jöjjenek keresztül az említett vámhelyeken.” (I. Károly okleveléből; 1335)

B) „Akinek Isten tizedet ad egy évben, a tizediket adja Istennek.

1. § És ha valaki elrejtí a tizedet, kilenc részt adjon érte.

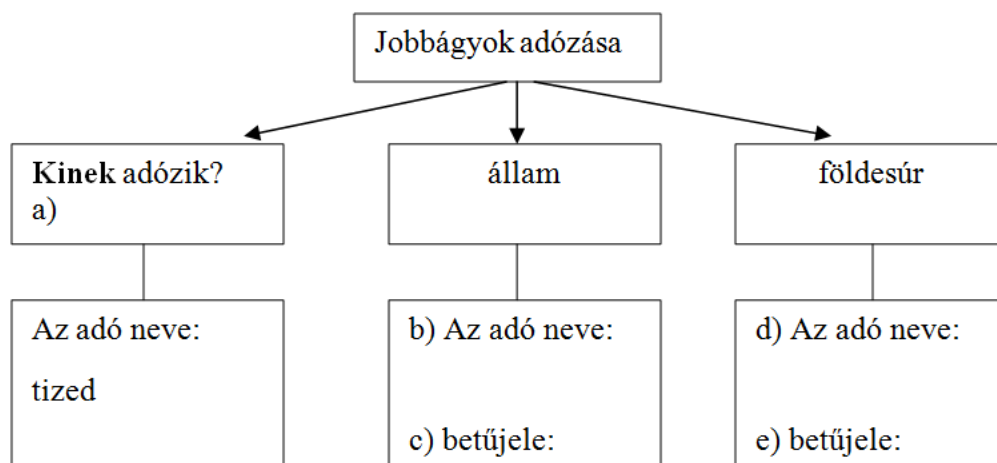
2. § Valaki pedig a püspöknek osztott tizedet meglopja, mint lopót ítéljék meg, és az ilyennek váltsága mind a püspöké legyen.” (I. István II. törvénykönyvéből)

C) „Hasonlóképpen, mivel azt akarjuk, hogy [...] ezen mostani pénzünk egész országunkban változatlanul állandó forgalomban maradjon, és azt elárassza, s hogy kamaráink tavalyi, tavalyelőtti és a négy évvel ezelőtt kibocsátott dénárjai ugyanezen újakkal együtt, egyidejűleg legyenek forgalomban, s azokat emezekkel egyformán fogadják el [...] elrendeltük és parancsoljuk, hogy minden megyében, minden egyes kapu után, amelyen szénával vagy gabonával megrakott szekér képes befordulni vagy azon át kijönni, [...] a kirovás megtörténte után 15 napon belül 18 dénárt a kamarák ispánjainak a kezéhez kell szolgáltatni és fizetni.”

(Az 1342. évi dekrétumból)

D) „Ha elődeink által jóváhagyott régi szokás szerint a köteles vámot megfizetitek, s a szávai rév mellett épített várunk alatt a harmincadot megadjátok, egész országunkban szabadon és biztonságban jöhettek-mehettek embereitekkel, királyi hitünkre.” (I. Károly oltalomlevele 1316-ból)

E) „Ezenkívül minden, bármely néven nevezendő szabad községben, valamint az udvarnoki és királynői községekben levő összes szántóvető és szőlőbirtokos jobbágyainktól (kivéve a falakkal bekerített városokat) minden terményüknek és boruknak kilencedét beszedetjük és a királyné asszony is be fogja szedetni...” (I. Lajos 1351. évi törvényéből)

3 pont	
--------	--

4. A feladat a kora újkori angliai gazdasági változásokhoz kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a forrás és az ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

E háznak van egy tágas terme,
Kétszáz szövőszék áll benne.
Kétszáz férfi, nem kevesebb,
Dolgozik rajta eleget.
Mindegyiknél egy szép gyermek
Vidáman orsót tekerget.
Egy másik helyiségben pedig
Százán a gyapjút fésülik. [...]
A mellettük levő kamrában
Kétszáz derék, szorgalmas lány van.[...]
Csak gombolyít, de nem sző ám, [...]
Mellettük egy újabb szoba,
Kisgyermekek hosszú sora.

Mindenik gyapjút szedeget,
Választja, tépi a legszebbet. [...]
Van itt aztán még egy szoba,
Ötven jó munkás otthona;
Mind a tiszta gyapjút nyírják
Munkában ügyesek, tiszták.
Van még egy szoba mellettük,
Nyolcvan vetélős emberük
S a gazda festőműhelye
Negyven munkással van tele.
Hátra van a kallómalom,
Hol húszan dolgoznak, úgy hallom.
(Takácsok balladája, 1597)

a) **Milyen** üzemszervezeti forma működéséről szól a takácsok balladája?

.....

b) **Milyen** módon biztosítják a szövegben leírt munkafolyamathoz az alapanyagot?

.....

c) **Milyen** megoldás eredményezi a nagy tömegű áru előállítását a forrás alapján?

.....

d) **Nevezze meg** a termékek előállításában közvetlenül közreműködő réteget!

Ne a foglalkozásra utaljon!

.....

e) **Mi** az ipar húzóágazata az adott korban?

5 pont	
--------	--

5. A feladat a Rákóczi-szabadságharc előzményeire és a forrás elemzésére vonatkozik.

Oldja meg a feladatokat a szöveg és az ismeretei segítségével!

(Elemenként 0,5 pont, g) 1 pont.)

„Ismét felszakadnak a híres magyar nemzet sebei, a nemzet megsértett szabadságának annyiszor mostohán kezelt sebesülése. [...]

Az oly sok nagy mozgalom legfőbb oka most és mindig – az ősi törvények szégyenletes eltörlése [...] kieroszakolták a beleegyezést, s az országnak a szabad királyválasztásban oly sok századon át csorbítatlan érvényben fennálló arany szabadságát szolgai átváltozással **örökletes királyság képére alakították át**. Hogy pedig annál jobban növeljék uralmukat, kikényszerítették az ország főurai egyetértését, s a saját uralmuk érdekében gyalázatos módon eltörölték ama nagy Jeruzsálemi Endre király nagyfontosságú törvényét, amely a nemzet dicsőségére magában foglalta az összes rendek sarkalatos szabadságjogait a mai napig kiható érvénnyel, s örökre megadta azt a jogot, hogy törvénytörés esetében szembeszegülhessenek a királyokkal...” (II. Rákóczi Ferenc kiáltványából)⁵

Melyek a Rákóczi-szabadságharc kirobbanásának okai az idézett forrás részlete szerint?

- a)
- b)
- c)
- d)

Mettől meddig uralkodott Jeruzsálemi Endre király?

e) Uralkodásának kezdete (év):

f) Uralkodásának vége (év):

g) **Melyik** uralkodócsaládra vonatkozik a szövegben kiemelt rész?

.....

4 pont	
--------	--

⁵ A forrás származási helye: Sulinet Tudásbázis/A Rákóczi-szabadságharc okai

<http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/tortenelmi-forrasok-elemzese/magyarorszag-az-ujkorban/a-rakoczi-szabadsagharc-okai> (2015.07.31.)

6. Az ipari forradalom hatása a gondolkodásra

Oldja meg a feladatokat a források és az ismeretei segítségével! (Elemenként 0,5 pont.)

„A public schoolok (Angliában) közvetlen módon a viktoriánus gyarmatbirodalom katonai és polgári igazgatására neveltek, s ha nem is a legokosabb, de a legkeményebb és leghatékonyabb birodalmi elitet képezték generációkon át. Az Angliában oly finom gentlemanekből Indiában vagy Brit Kelet-Afrikában a kegyetlenség kíméletlen, saját felsőbbrendűségükben és civilizátori elhivatottságukban rendületlenül hívő helytartók váltak. A viktoriánus iskolás az osztályterem falán óriási térképpel ült szemben, melyen minden brit gyarmati területet vörössel jelöltek. A térképen hatalmas foltok vöröslöttek, s ez a tény egymagában megadta az egymást követő ifjú nemzedékeknek azt a bizalmat és önbizalmat, hitet és önhittséget, mellyel a jövőbe, a jövőjükbe tekinthettek”. (Frank Tibor: *A viktoriánus Anglia – részlet*)

„Egy angol sohasem jön zavarba az erkölcsi állásfoglalást illetőleg. Mint a szabadság és függetlenség bajnoka, meghódította a fél világot, és ezt gyarmatosításnak nevezi. Ha új piacot akar silány manchesteri áruinak, egy hittérítőt küld, hogy a béke evangéliumát hirdesse. A bennszülöttek megölik a hittérítőt: ő fegyverben rohan a kereszténység védelmében, harcol érte, hódít érte, és azt állítja, hogy a piac az ég jutalma”. (G. B. Shaw, *író*)

a) **Melyik** időszakra vonatkoznak a források elsősorban? **Húzza alá a választ!**

A) A XIX. század eleje B) A XIX. század második fele C) A XX. század első harmada

b) **Melyik** társadalmi osztály gondolkodására utal az 1. forrás? **Húzza alá a választ!**

A) nagybirtokos-tőkés B) munkás C) középosztály

Mivel indokolták az adott korban a gyarmatosítás „jogosságát” a források alapján?
Ne gazdasági szempontokat írjon!

c)

d)

e) **Milyen** nevelési célt szolgáltak a gyarmati területeket ábrázoló osztálytermi térképek?

.....
.....

f) **Miért** vörös színnel jelezték a gyarmati területeket a térképeken? *Ne a szöveg szavaival válaszoljon!*

.....
.....

3 pont	
--------	--

7. A feladat a dualizmus társadalmára, életmódjára vonatkozik. (Elemenként 1 pont.)

Oldja meg a feladatokat a karikatúra és az ismeretei segítségével!

Uj Idők (1898)⁶

a) **Milyen** női törekvést gúnyol ki a rajzoló? **Válaszoljon** szakszóval!

.....

b) **Nevezzen meg** két „női” tevékenységet a karikatúra szerzőjének álláspontja alapján!

.....

c) **Milyen** hagyományos női szerep kerül veszélybe a karikatúra készítője szerint?
Ne tevékenység megnevezésével válaszoljon!

.....

.....

3 pont	
--------	--

⁶ A kép származási helye:
Magyar Elektronikus Könyvtár (<http://mek.oszk.hu/02000/02035/html> – 2015.06.20.)

8. A feladat az olasz fasizmus kialakulásának folyamatát mutatja be az eszmei hatások tükrében.

Oldja meg a feladatokat a források és az ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

„A tömeg mindenekelőtt mennyiség. A tömeg statikus, a kisebbségek dinamikusak [...] Számomra a probléma a következő: arról van szó, hogy a polgári kisebbségre rákényszerítsünk egy szocialista és forradalmi kisebbséget. Alapjában véve egy kisebbség kormányoz bennünket [...] Létre kell hoznunk a proletariátus kebelében egy eléggé számos, eléggé tudatos, eléggé merész kisebbséget. Az óriási tömeg követni fogja ezt, és aláveti magát neki.” (*Mussolini előadása, 1914*)

„Az olasz állampolgárok (és nem csupán a proletároknak nevezettek) anyagi és szellemi felemelkedését és népünk nagyságát akarjuk a világban. Ami az eszközöket illeti, nincsenek előítéleteink [...] Az első: visszavezetni a tömegeket az államhoz, a második: **a termelés maximumának közös talaján összebékíteni a tőkét és a munkát.**” (*Mussolini beszéde, 1919*)

„A fasizmus nemcsak a szocializmussal, de a demokratikus ideológia egész rendszerével felveszi a harcot [...] A fasizmus nem fogadja el, hogy egy többség egyszerűen csak azért irányíthatson egy emberi társadalmat, mert többségben van [...] A fasizmus alapját államfelfogása képezi. A fasizmus szerint az állam abszolút, amihez képest az egyének vagy csoportok relatívak.” (*Mussolini: Fasiszta doktrínák, 1932*)

- a) **Melyik** évben történt a fasiszta hatalomátvétel Olaszországban?
- b) **Milyen** eszme alapján fejt ki a gondolatait Mussolini 1914-ben?
- c) **Hogyan** nevezzük a félkövérrel kiemelt rész gondolata alapján működő államot?

.....

Az olasz fasiszta állam nem utasítja el az együttműködést eszmei szempontokra hivatkozva az 1930-as években.

- d) **Bizonyítsa vagy cáfolja** indoklással a fenti mondatot az ismereteire támaszkodva!
Ne a náciizmussal történő együttműködéssel érveljen!

.....

.....

.....

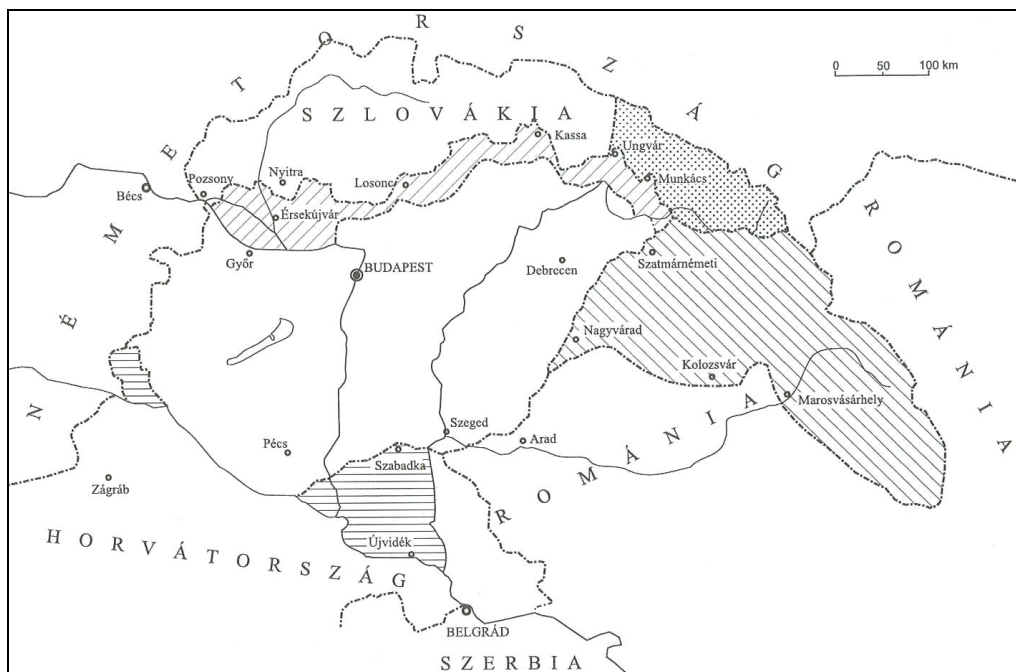
4 pont	
--------	--

9. A feladat a magyar revízióval kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat a térkép⁷ és az ismeretei segítségével!

Mikor kerültek vissza Magyarországhoz az alábbi települések, területek? *Írja a települések, területek sorszámát a megfelelő időponthoz! Nem tud minden számot elhelyezni.*

(Elemenként 0,5 pont, i) 1 pont.)

	A revízió időpontjai	A sorszám
a)-b)	1938. november 2.	
c)	1939. március 15.	
d)-e)	1940. augusztus 30.	
f)	1941. április	

A települések, területek:

1. Érsekújvár	5. Újvidék
2. Marosvásárhely	6. Kolozsvár
3. Pozsony	7. Kárpátalja teljes területe
4. Kassa	8. Zágráb

g) **Mely** külpolitikai esemény következtében vált lehetővé a déli határok megváltoztatása?

.....

h) **Mikor** (év, hó, nap) lépett be Magyarország a Szovjetunió elleni háborúba?

i) **Ki** volt mindkét esemény idején a magyar miniszterelnök?

5 pont

⁷ A térkép származási helye: a korábbi OFI fejlesztések feladataiból származik (a DVD-n lévő anyag 2007-es).

10. A karikatúra⁸ az 1950-es évek nemzetközi politikájával kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat a karikatúra és az ismeretei segítségével!

(Elemenként 0,5 pont, i) 1 pont.)

*Megszégyenülten a fiaskó után a brit oroszlán és a gall kakas
(szovjet karikatúra, 1956)*

a) **Nevezze meg** a karikatúrán ábrázolt háborús konfliktust!

Melyik három államot jeleníti meg a rajz? **Melyik** szimbólum jelképezi ezeket a karikatúrán?

Az állam neve	A képi megfelelője
b)	c)
d)	e)
f)	g)

h) **Melyik** ország indította meg a katonai támadást elsőként? *Nem szerepel a rajzon.*

.....

i) **Értelmezze** egy mondatban a karikatúra címét! (*fiaskó = kudarc, vereség*)

.....

.....

.....

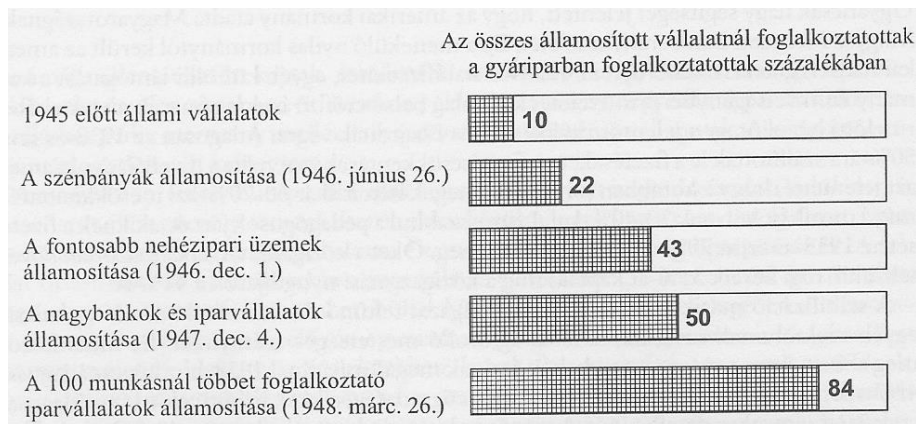
5 pont	
--------	--

⁸ A forrás származási helye: korábbi OFI fejlesztések feladataiból származik (a DVD-n lévő anyag 2007-es).

11. A következő feladat Magyarország 1945-1949 közötti történelméhez kapcsolódik.⁹

Egészítse ki a táblázat állításait az igaz vagy a hamis jelölésnek megfelelően!

(Elemenként 1 pont.)

Az államosítás üteme a gyárparban foglalkoztatottak százalékában.

Tüntetés 1946 nyarán¹⁰

Állítások	Igaz	Hamis
a) 1948. március 26-án a 100 munkásnál kevesebbet foglalkoztató, magánkézben lévő iparvállalatok százalékos aránya % volt.	X	
b) Az államosítást szorgalmazó (a párt neve) a szovjet mintát tekintette kiindulópontnak a gazdaság stabilizálására.	X	
c) A pénzügyi konszolidáció érdekében 1946-ban megszüntették a régi nemzeti valutát, a/az		X
d) A második világháború utáni időszak gazdasági folyamatait is lezárta az-ben/-ban (év) kiadott alkotmány.	X	

4 pont

⁹ A diagram származási helye: a korábbi OFI fejlesztések feladataiból származik (a DVD-n lévő anyag 2007-es).

¹⁰ A kép származási helye: http://nol.hu/data/cikk/22/35/35/cikk_223535/42333.jpg (2015.06.20.)

12. A nemzetiségek Magyarországon

Egészítse ki a szöveget a forrás és az ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

„Tucatnyi nyelven köszönhetnénk Önt, hiszen a nemzetiségek jogairól szóló törvény és Magyarország Alaptörvénye értelmében 13 hazai nemzetiség képviselőjében veszünk részt a/az (a) munkájában.

Mi, tizenhárman: a bolgár, (b), horvát, lengyel, német, örmény, roma, román, ruszin, szerb, szlovák, szlovén és ukrán nemzetiség választott szószólói alkotjuk az Országgyűlés Magyarországi nemzetiségek bizottságát, amely hazánk törvényhozásának több évszázados történetében az első önálló nemzetiségi parlamenti testület. Szószólóként a ház plenáris ülésén szavazati joggal nem rendelkezünk, ezért kiemelt célunknak tekintjük a magyarországi nemzetiségek teljes jogú (c) képviselőjének elérését.” (A *Magyarországi nemzetiségek bizottságának elnöki köszöntője*)¹¹

3 pont	
--------	--

¹¹ A szöveg származási helye:

Magyarországi nemzetiségek bizottsága honlapja (<http://www.parlament.hu/web/magyarorszagi-nemzetisegek-bizottsaga> - 2015.06.20.)